

VIIPURIN SUOMALAISEN
KIRJALLISUUSSEURAN
TOIMITTEITA

22

Monumenteista tanssiaskeliin

Taiteiden ja kulttuurin
Viipuri 1856–1944

TOIM.
ANNA RIPATTI JA NUPPU KOIVISTO

Kannen kuva: Viktor Svaetichinin maalaus Vesiportinkatu ja kellotorni (1905).

Kuva: Lahden historiallinen museo: VHM ryhmä L: LHMVHMLT9115:303.

Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran Toimitteita 22

Monumenteista tanssiaskeliin – Taiteiden ja kulttuurin Viipuri 1856–1944

Toimittaneet:

Anna Ripatti (osan toimittaja)

Nuppu Koivisto (osan toimittaja)

Anu Koskivirta (sarjan päätoimittaja)

H. K. Riikonen (sarjan päätoimittaja)

Sanna Supponen (sarjan toimitussihteeri ja kuvatoimittaja)

Taitto ja graafinen suunnittelu: Eemeli Nieminen

SBN 978-952-69280-4-3 (sid.)

ISBN 978-952-69280-5-0 (PDF)

ISSN: 1236-4304 (sarja)

Painettu: 2020, Digipaino Kirjaksi.net

Painosmäärä: 300 kpl

Ensimmäinen painos.

Julkaisija: Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura ry, Helsinki

Toimituskunta

Osan toimittajat: Anna Ripatti, FT & Nuppu Koivisto, FT

Sarjan päätoimittajat: Anu Koskivirta, dosentti & H. K. Riikonen, professori (emer.)

Toimitussihteeri ja kuvatoimittaja: Sanna Supponen, FM, väitöskirjatutkija

Kirjoittajat

Sofia Aittomaa:	FT, Åbo Akademi
Julia von Boguslawski	FM, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto. ORCID: 0000-0003-3428-9634
Fredrik Hertzberg	FT, Ph.D., Helsingin yliopisto
Teppo Jokinen	FT, dosentti, Helsingin yliopisto
Hanna Kempfi	FT, tutkijatohtori, Helsingin yliopisto. ORCID: 0000-0001-5578-5464
Nuppu Koivisto	FT, tutkijatohtori, Taideyliopisto. ORCID: 0000-0001-9019-9997
Anna Kortelainen	FT, kirjailija
Johanna Laakkonen	FT, dosentti, yliopistonlehtori, Helsingin Yliopisto. ORCID: 0000-0002-0927-9218
Pentti Paavolainen	FT, dosentti, Helsingin yliopisto
H. K. Riikonen	FT, professori (emer.), Helsingin yliopisto. ORCID 0000-0001-8869-7065
Anna Ripatti	FT, yliopistotutkija, Helsingin yliopisto. ORCID: 0000-0003-2120-8524
Ulla Salmela	FT, yli-intendentti, Museovirasto
Riikka Siltanen	TM, Musiikkipedagogi (YAMK), väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto
Kersti Tainio	FM, Helsingin yliopisto
Marko Tikka	FT, dosentti, yliopistonlehtori (ma.), yliopistotutkija, Tampereen yliopisto

Lukijalle

VSKS:n Toimite 22 *Monumenteista tanssiaskeliin – Taiteiden ja kulttuurin Viipuri 1856–1944* tarkastelee esittäviä taiteita, arkkitehtuuria, monumentteja, kaunokirjallisuutta ja henkisen elämän muotoja ajanjaksolla, jolloin erilaiset ryhmät kilvoittelivat siitä, kenelle Viipuri ja sen menneisyys kuuluvat. Symbolisella tasolla kulttuurikamppailua kävivät itäinen ja läntinen sivilisaatio, joiden vedenjakajalla Viipuri sijaitsi.

Historiapolitiittisen taistelun konkreettisia osapuolia olivat paikalliset vallankäyttäjät sekä kieli- ja kansallisuusryhmät, joiden toimintaa motivoivat tässä vaiheessa erilaiset kansallisuusaatteet. Toisaalta paikallisen kulttuurin monimuotoisuudesta kertoo se, että nationalististen virtaustenkin rinnalla Viipurin taidemaailmaa sävytti vanha ja omaleimainen kosmopoliittinen juonne, jota vaali erityisesti kaupungin yläluokka. Kulttuurielämän ylirajaisuutta ilmensivät esimerkiksi Viipurissa vierailleet kansainväliset tanssiryhmät ja orkesterit, samoin kuin siellä työskennelleet säveltäjät ja kapellimestarit. Uudenlaisia ristiriidan siemeniä taas orasti itsenäisyyden alkuvuosikymmeninä, kun hallitsevaa korkeakulttuuria alkoivat Viipurissakin haastaa uudenlaiset populaarikulttuurin muodot.

Tällaisista aineksista *Toimitteen* 22 osatoimittajat, taidehistorioitsija, FT Anna Ripatti ja taidemusiikin maailmaan erikoistunut historioitsija FT Nuppu Koivisto ovat rakentaneet yhdessä kirjoittajien kanssa johdonmukaisen ja näkemyksellisen kokonaisuuden. Teoksen artikkelit valaisevat tutkimuksellisesti ajankohtaisella tavalla viipurilaisen kulttuurin mai-

neikkaan kukoistuskauten katveja. Kirja juhlistaa Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran perustamisen 175-vuotisjuhlavuotta, jonka teemana on *Tieto, tiede, valistus*.

Toimitteeseen 22 päättyy samalla merkittävä ajanjakso sarjan historiaa. Käsillä on viimeinen osa, jonka sarjan pitkäaikainen päätoimittaja Pentti Paavolainen on koonnut yhdessä sen toimituskunnan kanssa. *VSKS:n Toimitteita* -sarjan päätoimittajana vuonna 2014 aloittanut Paavolainen luopui tehtävästään vuoden 2018 lopulla. Vuonna 1975 perustettua toimitesarjaa kehitettiin Paavolaisen päätoimittajakaudella määrätietoisesti ajanmukaiset tieteelliset kriteerit täyttäväksi vertaisarvioituksi julkaisusarjaksi. Onnistunut uudistaminen on lisännyt *Toimitteiden* kysyntää ja näkyvyyttä korkealaatuisena Viipurin ja sen lähialueiden kulttuurihistorian ja poliittisen elämän kuvaajana. Päätoimittajan ja sarjan toimitusneuvoston ponnistelut sarjan tieteellisen laadun vakiinnuttamiseksi palkittiin vuonna 2018, kun *VSKS:n Toimitteita* -sarja alettiin noteerata Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan julkaisufoorumilla (JUFO) tieteellisten julkaisujen perustasolle 1. Paavolaisen ansiokkaan työn perustalle on turvallista rakentaa toimitesarjan tulevaisuutta, ja jatkossa hän osallistuu sen kehittämiseen sarjan toimitusneuvoston puheenjohtajana.

VSKS:n hallitus nimitti joulukuussa 2018 allekirjoittaneet *VSKS:n Toimitteita* -sarjan päätoimittajiksi vuoden 2021 loppuun saakka, mikä toi vastattavaksemme *Toimitteiden 22–24* julkaisuprosessin yhteistyössä toimituskunnan kanssa. Koemme kiitollisuutta saamastamme vastuusta Viipurin historiaan erikoistuneen arvostetun julkaisusarjan laadunvalvojina.

Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura on kulkenut pitkän taipaleen kansanvalistuksellisesta tieteelliseksi seuraksi, joka nykyisin on Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan (TSV) jäsenseura. Seuran ensimmäinen julkaisu oli vuonna 1847 ilmestynyt *Uusi Aapis-Kirja*, jota painettiin vuosikymmenten saatossa pitkälti toistasataatuhatta kappaletta. Tällaisiin myyntimääriin ei kiinnostavinkaan nykyaikainen tieteellinen julkaisu voi yltää. Uskomme silti siihen, että juhlavuoden toimitte houkuttelee uudenlaista yleisöä tutustumaan Viipurin kulttuurin ja taide-elämän kultakauteen. Yhä laajempaa lukijakuntaa niin ikään palvelee *Toimitteiden* julkaiseminen vapaasti verkossa.

Lausumme kiitoksemme osan kirjoittajille, toimittajille, suomentajalle ja anonyymeille vertaisarvioitsijoille tinkimättömän korkealaatuisesta työstä. Tähän osaan päättää työnsä myös sarjan pitkäaikainen toimitussihteeri, väitöskirjatutkija Sanna Supponen, jolle kuuluvat lämpimät kiitokset tarkkanäköisyydestä ja joustavuudesta sarjan seitsemän osan toimitusprosessin eri vaiheissa, samoin kuin avoimen julkaisemisen aktiivisesta edistämisestä.

Toimite 22 on osa kulttuurihistoriallista kokonaisuutta *Viipuri, kulttuurin kaupunki*, joka muodostuu toimitesarjan osista 18–23. Sen päättää keväällä 2021 ilmestyvä *Toimite 23*, joka käsittelee menetety Viipurin muistamista ja viipurilaista diasporaa talvi- ja jatkosodan alueuuvutusten jälkeisinä vuosikymmeninä. Toimitusneuvosto suunnittelee jo sarjan julkaisuohjelmaa vuosiksi 2022–2025. Jo tässä vaiheessa on selvää, että Viipurin ja sen lähialueiden kulttuurielämässä riittää tutkittavaa myös *Kulttuurin kaupunki* -kokonaisuuden jälkeen.

Helsingissä, 31. joulukuuta 2019

Anu Koskivirta ja Hannu K. Riikonen, sarjan päätoimittajat